

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 557/2012-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. apríla 2013 v senáte zloženom z predsedu Juraja Horvátha a zo sudcov Sergeja Kohuta a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť N. L., R., zastúpeného A., s. r. o., pre namietané porušenie čl. 5 ods. 1 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 10 Sžz 3/2012 a takto

r o z h o d o l :

1. Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Sžz 3/2012 porušil právo N. L. na slobodu podľa čl. 5 ods. 1 písm. f) a ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžz 3/2012 z 22. augusta 2012 zrušuje.

3. N. L. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. N. L. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 407,55 € (slovom štyristosedem eur a päťdesiatpäť centov), ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť na účet A., s. r. o., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti N. L. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 557/2012-18 z 22. novembra 2012 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť N. L. (ďalej len „sťažovateľ“) pre namietané porušenie čl. 5 ods. 1 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „dohovor“) v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 10 Sžz 3/2012.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľ podaním z 5. februára 2013 a tiež najvyšší súd vo vyjadrení z 19. decembra 2012 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol rozhodnutím Oddelenia hraničnej kontroly Policajného zboru Čierna nad Tisou (ďalej len „polícia“) sp. zn. PPZ-HCP-SO11-73-013/2012 zo 7. mája 2012 zaistený podľa § 88 ods. 1 písm. d) zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pobyte cudzincov“), a to pre účely vrátenia v zmysle Dohody medzi Európskym spoločenstvom a Ukrajinou o readmisii osôb (ďalej len „readmisná dohoda“). Súčasne bol umiestnený v Útvare policajného zaistenia pre cudzincov Sečovce (ďalej len „útvár policajného zaistenia“).

Sťažovateľ 15. mája 2012 požiadal o udelenie azylu, pričom o jeho žiadosti nebolo dosiaľ rozhodnuté. Odo dňa požiadania o udelenie azylu sa stal žiadateľom o udelenie azylu, a preto ho nebolo možné a nie je možné vrátiť na územie Ukrajiny.

Podaniami z 11. júna 2012 a 24. júla 2012 sťažovateľ požiadal o prepustenie zo zaistenia.

Dňa 11. júna 2012 podal sťažovateľ aj žalobu o ochranu pred nezákonným zásahom a žiadal nariadenie jeho prepustenia zo zaistenia. Poukázal na to, že jeho ďalšie zaistenie po podaní žiadosti o udelenie azylu už nie je efektívne a účelné. Žaloba bola rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 5 Sžz 2/2012 z 28. júna 2012 zamietnutá.

Podaním z 3. augusta 2012 podal sťažovateľ novú žalobu o ochranu pred nezákonným zásahom a žiadal o nariadenie jeho prepustenia z už uvedených dôvodov. Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 10 Sžz 3/2012 z 22. augusta 2012 bolo konanie zastavené z dôvodu, že konanie o ochranu pred nezákonným zásahom orgánu verejnej správy je konaním o zásahu odlišnom od rozhodnutia, t. j. sťažovateľ sa podľa právneho názoru najvyššieho súdu nemal domáhať ochrany podľa § 250v Občianskeho súdneho poriadku, ale podľa § 247 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku, keďže zásah do jeho práv pochádza z rozhodnutia polície zo 7. mája 2012 o zaistení sťažovateľa.

Dňa 4. septembra 2012 bol sťažovateľ prepustený zo zaistenia. Jeho zaistenie nenaplnilo svoj účel, ktorým bolo jeho vrátenie na územie Ukrajiny.

Podľa názoru sťažovateľa čl. 5 ods. 4 dohovoru zaručuje osobe pozbavenej osobnej slobody právo na periodickú kontrolu dôvodnosti ďalšieho trvania tohto pozbavenia. Znamená to, že sťažovateľ má nielen právo podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu o jeho zaistení na príslušný krajský súd a prípadne následné odvolanie proti rozsudku krajského súdu na najvyšší súd, ale má aj právo domáhať sa periodickej kontroly dôvodnosti ďalšieho pozbavenia osobnej slobody. Inštitút opravného prostriedku a prípadného následného odvolania je časovo limitovaný (15 dní od doručenia rozhodnutia o zaistení, resp. 15 dní od doručenia rozsudku krajského súdu) a z tohto dôvodu je nepoužiteľný

na naplnenie práva na periodickú kontrolu zákonnosti ďalšieho trvania pozbavenia osobnej slobody. Oba uvedené inštitúty sú súčasne prostriedkami, ktorými možno napadnúť samotné rozhodnutie o zaistení, nemožno sa nimi však domáhať nezákonnosti pozbavenia osobnej slobody v prípade, ak síce zaistenie bezprostredne po vydaní rozhodnutia o zaistení zákonné je, ale až dodatočne sa v dôsledku rôznych skutočností stane toto pozbavenie osobnej slobody nezákonné.

Sťažovateľ nevyužil uvedené opravné prostriedky proti rozhodnutiu o zaistení, keďže toto rozhodnutie bolo podľa jeho názoru zákonné. Následná nezákonnosť pozbavenia osobnej slobody sťažovateľa nebola spôsobená rozhodnutím o jeho zaistení, ale porušením povinnosti útvaru policajného zaistenia postupovať podľa § 90 ods. 2 písm. b) a d) zákona o pobyte cudzincov, t. j. skúmať po celý čas zaistenia, či trvá jeho účel, a prepustiť bez zbytočného odkladu zaisteného štátneho príslušníka tretej krajiny, ak zanikol účel zaistenia.

Nezákonný zásah do práv sťažovateľa nebol spôsobený rozhodnutím o jeho zaistení ani v dôsledku tohto rozhodnutia, ale v dôsledku porušenia povinnosti konať podľa § 90 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov. Toto ustanovenie predpokladá viacero dôvodov na prepustenie zo zaistenia. Okrem prepustenia na základe právoplatného rozhodnutia súdu predpokladá aj prepustenie v prípade, ak zanikol účel zaistenia. Účel zaistenia pritom môže zaniknúť kedykoľvek, teda aj potom, ako uplynula lehota na podanie riadnych opravných prostriedkov.

Podanie žaloby podľa § 247 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku v danom prípade vôbec neprichádza do úvahy. Jediným zákonným prostriedkom, na základe ktorého možno uplatniť právo na periodickú kontrolu zákonnosti ďalšieho pozbavenia osobnej slobody, je žaloba o ochranu pred nezákonným zásahom orgánu verejnej správy. Žiaden iný prostriedok sťažovateľ na uplatnenie svojho dohovorom garantovaného práva v zmysle slovenského právneho poriadku k dispozícii nemá.

Napriek uvedenému najvyšší súd konštatoval, že podanie žaloby o ochranu pred nezákonným zásahom orgánu verejnej správy nebolo v prípade sťažovateľa namieste, a vecou sa nezaoberal. Sťažovateľovi tak bolo upreté právo na periodickú kontrolu

pozbavenia osobnej slobody. Pritom sťažovateľ podanou žalobou nenapádal rozhodnutie o jeho zaistení, ale skutočnosť, že napriek zániku účelu zaistenia bol naďalej pozbavený osobnej slobody. Vzhľadom na čl. 154c ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) bolo povinnosťou najvyššieho súdu konať vo veci sťažovateľa v intenciách čl. 5 ods. 4 dohovoru. Súčasne bol postupom najvyššieho súdu porušený čl. 46 ods. 2 ústavy, v zmysle ktorého nemôžu byť zo súdneho preskúmavania vylúčené rozhodnutia týkajúce sa základných práv a slobôd. Pojem rozhodnutie pritom nemožno v danom prípade vykladať doslovne. Z prieskumu teda nemožno vylúčiť žiadne rozhodnutie, opatrenie či zásah orgánu verejnej správy dotýkajúci sa základných práv a slobôd. Najvyššiemu súdu muselo byť zrejmé, že sťažovateľ nemá k dispozícii iné prostriedky, ktorými by sa mohol v zmysle dohovoru domáhať preskúmania zákonnosti pozbavenia osobnej slobody a nariadenia jeho prepustenia, ak je pozbavenie osobnej slobody nezákonné, a napriek tomu z čisto formálnych dôvodov, s ktorými sa však nemožno stotožniť, znemožnil sťažovateľovi uplatnenie jeho práva na preskúmanie zákonnosti pozbavenia osobnej slobody, čím v konečnom dôsledku konal v hrubom rozpore s čl. 46 ods. 2 ústavy.

Jediným konaním, v ktorom môže a mohlo byť nariadené prepustenie sťažovateľa zo zaistenia, je konanie o žalobe o ochranu pred nezákonným zásahom útvaru policajného zaistenia. Žiadnym iným návrhom sa sťažovateľ nemôže domáhať uplatnenia tohto svojho práva.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti došlo k porušeniu práva sťažovateľa podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru.

Porušený bol aj čl. 5 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľ bol pozbavený osobnej slobody podľa § 88 ods. 1 písm. c) zákona o pobyte cudzincov, teda na účel výkonu jeho vrátenia podľa medzinárodnej zmluvy. Zaistenie sťažovateľa na tento účel bolo v rozpore s čl. 5 ods. 1 dohovoru. V zmysle čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru totiž jedným z dôvodov, pre ktoré možno fyzickú osobu pozbaviť slobody, je zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby, aby sa zabránilo jej nepovolenému vstupu na územie štátu, alebo osoby, proti ktorej sa vedie konanie

o vypovedaní alebo vydaní. Zo samotnej podstaty zaistenia na účely vrátenia je zrejmé, že pozbavenie osobnej slobody je viazané na účel zaistenia, ktorý musí existovať po celý čas zaistenia a po jeho pominutí musí byť zaistená osoba prepustená. Proti sťažovateľovi nebolo nikdy vedené konanie o jeho vydanie či vyhostenie. Nikdy nebolo vydané ani rozhodnutie, na základe ktorého by bolo možné realizovať účel zaistenia, teda vrátenie na územie Ukrajiny. Ak by aj takéto rozhodnutie existovalo, vrátenie sťažovateľa na územie Ukrajiny nikdy nebolo možné zrealizovať. Účel zaistenia nemožnosťou realizácie účelu zaistenia (vrátenie na územie Ukrajiny) zanikol. Zánikom účelu zaistenia vznikla útvary policajného zaistenia povinnosť sťažovateľa zo zaistenia prepustiť. Okamihom požiadania o udelenie azylu (15. mája 2012) vzhľadom na trvanie azylového konania sa realizácia vrátenia sťažovateľa na územie Ukrajiny stala nemožnou, teda nemožným sa stalo naplnenie účelu zaistenia. Sťažovateľ sa stal osobou oprávnenou zdržiavať sa na území Slovenskej republiky. Požiadanie o azyl bola splnená podmienka oprávneného pobytu na území Slovenskej republiky, čo má za následok nemožnosť aplikovania readmisnej dohody. Navyše, v zmysle čl. 8 ods. 6 readmisnej dohody po schválení readmisie sa dotknutá osoba bezodkladne odovzdá spôsobom dohodnutým príslušnými orgánmi v súlade s čl. 9 ods. 1. Na základe riadne odôvodnenej žiadosti žiadajúceho štátu možno túto lehotu predĺžiť o čas potrebný na odstránenie právnych alebo vecných prekážok brániacich uskutočneniu odovzdania. Sťažovateľ však nebol po schválení jeho vrátenia na územie Ukrajiny bezodkladne odovzdaný a Slovenská republika nepožiadala o predĺženie lehoty na odovzdanie. Súhlas Ukrajiny s prijatím sťažovateľa na územie Ukrajiny stratil svoju relevanciu. Najneskôr týmto okamihom (nerealizáciou bezodkladného vrátenia sťažovateľa a nepožiadanie o predĺženie tejto lehoty) účel zaistenia zanikol. Na uvedenom nič nemení ani znenie § 88 ods. 3 zákona o pobyte cudzincov, podľa ktorého nie je podanie žiadosti o udelenie azylu na území Slovenskej republiky dôvodom na prepustenie zaisteného štátneho príslušníka tretej krajiny. Účel zaistenia totiž nezanikol z dôvodu požiadania o udelenie azylu, ale z dôvodu zániku účelu zaistenia ako dôsledku zákonom ustanoveného priebehu azylového konania. Nie je pritom dôležité, v dôsledku akej skutočnosti došlo k zániku účelu zaistenia. Ak bol preto sťažovateľ zaistený na účely vrátenia podľa medzinárodnej zmluvy, mal útvar policajného zaistenia skúmať, či je zaistenie sťažovateľa na účely jeho vrátenia efektívne a splňa svoj účel. Túto svoju povinnosť si útvar policajného

zaistenia nespĺnil. Efektívnym a účelným nie je také pozbavenie osobnej slobody, ktoré objektívne nemôže naplniť svoj účel. Sťažovateľ bol prepustený zo zaistenia 4. septembra 2012, pričom účel pozbavenia osobnej slobody trvajúcej 121 dní nebol naplnený.

Sťažovateľ navrhuje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie čl. 5 ods. 1 a 4 dohovoru v konaní vedenom najvyšším súdom pod sp. zn. 10 Sžz 3/2012 s tým, aby sa sťažovateľovi priznalo primerané finančné zadosťučinenie tak za porušenie čl. 5 ods. 4, ako aj čl. 5 ods. 1 dohovoru, a to po 20 000 € za každé z týchto porušení. Finančné zadosťučinenie pre porušenie čl. 5 ods. 4 dohovoru požaduje od najvyššieho súdu, kým finančné zadosťučinenie pre porušenie čl. 5 ods. 1 dohovoru požaduje spoločne od najvyššieho súdu a útvaru policajného zaistenia. Napokon od oboch spoločne sa domáha aj náhrady trov konania.

Z vyjadrenia predsedu najvyššieho súdu sp. zn. KP 4/2012/77 z 19. decembra 2012 a k nemu pripojeného vyjadrenia predsedníčky senátu najvyššieho súdu z 19. decembra 2012 (obe písomnosti boli ústavnému súdu doručené 14. januára 2013) vyplýva, že najvyšší súd, dodržiujúc všetky základné práva a slobody účastníkov konania, nemohol vyhovieť sťažovateľovi, pretože jeho návrh požadoval zásah proti rozhodnutiu polície sp. zn. PPZ-HCP-SO11-73-013/2012 zo 7. mája 2012. Vzhľadom na to, že návrh sa domáhal ochrany pred nezákonným zásahom, ktorý spočíval v uvedenom rozhodnutí, nebolo mu možné vyhovieť a konanie muselo byť pre nesplnenie podmienok konania zastavené.

Z repliky právneho zástupcu sťažovateľa z 30. januára 2013 doručenej ústavnému súdu 1. februára 2013 vyplýva, že sťažovateľ nepožadoval zásah voči rozhodnutiu polície a nenapádal rozhodnutie o jeho zaistení, ale skutočnosť, že napriek zániku účelu zaistenia, ku ktorému došlo až neskôr po vydaní rozhodnutia o zaistení, bol naďalej pozbavený osobnej slobody. Nezákonnosť pozbavenia osobnej slobody sťažovateľa nebola spôsobená rozhodnutím polície zo 7. mája 2012, ale porušením povinnosti polície postupovať podľa § 90 ods. 2 písm. b) a d) zákona o pobyte cudzincov, t. j. prepustiť bez zbytočného odkladu zaisteného štátneho príslušníka tretej krajiny, ak zanikol účel zaistenia a povinnosti skúmať po celý čas zaistenia, či trvá jeho účel. Sťažovateľ v konaní pred najvyšším súdom tvrdil, že bol ukrátený na svojich právach nezákonným zásahom orgánu verejnej správy, ktorý nie je

rozhodnutím, tento zásah bol proti nemu zameraný a na ňom vykonaný, pričom jeho dôsledky v čase rozhodovania najvyššieho súdu trvali a hrozilo mu opakovanie. V konaní boli preto splnené podmienky v zmysle § 250v ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Uznesením o zastavení konania bol sťažovateľ ukrátený na svojich právach. Súčasne mu bolo upreté aj právo na periodickú kontrolu zákonnosti pozbavenia osobnej slobody. Jediným zákonným prostriedkom, na základe ktorého mohol sťažovateľ uplatniť svoje právo na periodickú kontrolu zákonnosti pozbavenia osobnej slobody, bola žaloba na ochranu pred nezákonným zásahom orgánu verejnej správy. Žiaden iný prostriedok sťažovateľ na uplatnenie svojho dohovorom garantovaného práva v zmysle slovenského právneho poriadku k dispozícii nemal.

Ústavný súd doručil sťažnosť, uznesenie č. k. II. ÚS 557/2012-18 z 22. novembra 2012, vyjadrenie najvyššieho súdu a repliku sťažovateľa aj Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky (ďalej aj „ministerstvo“) s tým, aby sa aj ono mohlo vyjadriť vo veci samej, keďže rozhodnutím ústavného súdu môže byť dotknuté vo svojich právach. Ministerstvo však právo vyjadriť sa nevyužilo.

II.

Zo žiadostí právneho zástupcu sťažovateľa z 11. júna 2012 a 24. júla 2012 adresovaných útvaru policajného zaistenia vyplýva, že sa domáha prepustenia sťažovateľa zo zaistenia, a to v podstate na základe rovnakých argumentov, aké sú uvedené v sťažnosti podanej ústavnému súdu.

Z prípisov riaditeľa útvaru policajného zaistenia sp. zn. PPZ-HCP-SE1-28/2012 zo 14. júna 2012 a z 30. júla 2012 adresovaných právnenému zástupcovi sťažovateľa vyplýva, že žiadosti o prepustenie zo zaistenia zo 14. júna 2012 a z 30. júla 2012 považuje za bezpredmetné z dôvodov, ktoré podrobne rozvádza.

Z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 5 Sžz 2/2012 z 28. júna 2012 vyplýva, že ním bol zamietnutý návrh sťažovateľa na ochranu pred nezákonným zásahom orgánu verejnej správy. Predmetom konania bol návrh sťažovateľa na začatie konania podľa § 250v Občianskeho súdneho poriadku doručený najvyššiemu súdu 11. júna 2012. Sťažovateľ sa

domáhal toho, aby najvyšší súd uložil žalovanému ministerstvu bez zbytočného odkladu prepustiť ho zo zaistenia. Podľa názoru najvyššieho súdu vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľ nepodal opravný prostriedok proti rozhodnutiu o zaistení, podanie návrhu najvyššiemu súdu nemôže suplovať absenciu (nevyužitie) tohto opravného prostriedku. Preto treba návrh považovať za neprípustný.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 10 Sžz 3/2012 z 22. augusta 2012 vyplýva, že ním bolo zastavené konanie o návrhu sťažovateľa z 3. augusta 2012 označenom ako „*Žaloba na ochranu pred nezákonným zásahom Útvary policajného zaistenia pre cudzincov Sečovce*“. Sťažovateľ sa domáhal, aby žalovanému Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky bola uložená povinnosť bez zbytočného odkladu prepustiť ho z útvaru policajného zaistenia a priznať mu náhradu trov konania. V odôvodnení návrhu sťažovateľ poukázal na rozhodnutie polície zo 7. mája 2012 o jeho zaistení na účely vrátenia v zmysle readmisnej dohody. Uviedol tiež, že 15. mája 2012 požiadal o udelenie azylu na území Slovenskej republiky s tými účinkami, že odo dňa požiadania udelenia azylu sa stal žiadateľom o udelenie azylu a ako takého ho nemožno vrátiť na územie Ukrajiny. V čase podania návrhu bol zaistený už 87 dní. Podľa názoru najvyššieho súdu v správnom súdnictve existuje 7 odlišných typov súdnych konaní. V tomto členení sa základný dôraz kladie na ochranu jednotlivca pred nezákonným rozhodnutím podľa piatej časti druhej hlavy Občianskeho súdneho poriadku. Ostatné konania patria do skupiny *ius specialis*. Preto aplikácia jednotlivých špeciálnych úprav (najmä obsiahnutých v tretej až piatej hlave) prichádza do úvahy iba vtedy, ak nie je možné aplikovať rozhodovanie o žalobách proti rozhodnutiam a postupom správnych orgánov podľa druhej hlavy, teda na účely eliminácie súbežne aplikovaných dvoch alebo viacerých súdnych prieskumov v rámci odlišných typov súdnej ochrany na to isté správne konanie. Konanie o ochrane pred nezákonným zásahom orgánu verejnej správy sa zakladá na nezastupiteľnej skutočnosti, že ukrátenie osoby na jej právach a právom chránených záujmoch nie je zapríčinené rozhodnutím orgánu verejnej správy, ktoré v prípade tvrdeného zásahu musí logicky absentovať, ale toto ukrátenie je vyvolané konaním úradnej osoby orgánu verejnej správy, pričom toto konanie musí vykazovať nezákonné prvky (§ 250v Občianskeho súdneho poriadku). Z uvedeného je nesporné, že právomoc najvyššieho súdu na rozhodnutie o ochrane pred nezákonným

zásahom orgánu verejnej správy, ktorý nie je rozhodnutím, nie je daná, keďže zásah orgánu verejnej správy obmedzujúci osobnú slobodu sťažovateľa v prerokovávanej veci vychádza z rozhodnutia polície sp. zn. PPZ-HCP-SO11-73-013/2012 zo 7. mája 2012, na základe ktorého bol sťažovateľ zaistený, a to i napriek tomu, že proti tomuto rozhodnutiu nepodal opravný prostriedok. Za týchto okolností musel najvyšší súd vyhodnotiť návrh sťažovateľa ako návrh požadujúci neprípustný súdny prieskum, a preto konanie zastavil.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom:

zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby, aby sa zabránilo jej nepovolenému vstupu na územie, alebo osoby, proti ktorej prebieha konanie o vyhostenie alebo vydanie.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Podľa čl. 31 Dohovoru o právnom postavení utečencov (vyhláseného pod č. 319/1995 Z. z.) sa zmluvné štáty zaviazali, že za predpokladu, že utečenci, ktorí vstúpili na ich územie alebo sa na ňom nachádzajú bez povolenia sa sami bezodkladne prihlásia a preukážu dostatočný dôvod na svoj nezákonný vstup alebo prítomnosť, nebudú ich štáty trestne stíhať pre nezákonný vstup alebo pre prítomnosť utečencov, ktorí prichádzajú priamo z územia, kde ich život alebo ich sloboda boli ohrozené podľa článku 1 tohto dohovoru (ods. 1). Rovnako sa zmluvné štáty zaviazali, že *„nebudú na pohyb takýchto utečencov uplatňovať iné obmedzenia, než sú nevyhnutné, a takéto obmedzenia budú uplatňovať iba dovtedy, kým sa ich postavenie v štáte neupraví alebo kým nedostanú povolenie na vstup do iného štátu. Zmluvné štáty poskytnú takýmto utečencom primeranú lehotu a všetky potrebné prostriedky na získanie povolenia na vstup do iného štátu.“* (ods. 2).

V zmysle odporúčania Rady Európy [Odporúčanie Rady ministrov Rec(2003)5 zo 16. apríla 2003] sa zaistenie žiadateľov o azyl má okrem iného uskutočniť iba po dôkladnom preskúmaní jeho nevyhnutnosti v každom jednotlivom prípade a obmedzenie osobnej slobody (org. measure of detention) žiadateľov o azyl má byť pravidelne preskúmané súdom v súlade s čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (bod 4 a 5).

Podľa § 90 ods. 2 písm. b) zákona o pobyte cudzincov zariadenie je povinné prepustiť bez zbytočného odkladu zaisteného štátneho príslušníka tretej krajiny, 1. ak zanikol účel zaistenia, 2. na základe právoplatného rozhodnutia súdu, 3. ak uplynula lehota zaistenia, 4. ak rozhodnutie o zaistení stratilo platnosť podľa § 88 ods. 10, 5. ak na základe rozhodnutia policajného útvaru zložil peňažnú záruku na účet Policajného zboru.

Podľa § 90 ods. 2 písm. d) zákona o pobyte cudzincov zariadenie je povinné skúmať po celý čas zaistenia štátneho príslušníka tretej krajiny, či trvá účel zaistenia.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Sťažovateľ je presvedčený, že najvyšší súd neposkytol ochranu jeho právu na periodickú kontrolu dôvodnosti ďalšieho trvania jeho zaistenia podľa čl. 5 ods. 1 písm. f) a ods. 4 dohovoru, keďže sa odmietol meritórne zaoberať jeho návrhom.

Najvyšší súd je toho názoru, že sa sťažovateľ návrhom domáhal ochrany pred nezákonným zásahom, ktorý spočíval v rozhodnutí polície zo 7. mája 2012, a preto neboli splnené podmienky konania.

Podľa názoru ústavného súdu štáty majú nepopierateľné suverénne právo kontrolovať vstup cudzincov a ich pobyt na svojom území. Nevyhnutnou súčasťou tohto práva je oprávnenie štátov zadržať potenciálnych imigrantov. Ich zadržanie môže byť zlučiteľné s čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru. Dokiaľ štát nepovolí vstup na svoje územie, je takýto vstup nepovolený v zmysle čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru a zadržanie osoby, ktorá si praje na územie štátu vstúpiť (pričom potrebuje na to príslušné povolenie, ktoré ešte nemá), môže

byť považované za realizované preto, aby sa „zabránilo jej nepovolenému vstupu na územie štátu“. Možno preto konštatovať, že zaistenie sťažovateľa je *ratione materiae* súčasťou čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru.

Ďalej treba považovať za podstatné, že ustanovenie čl. 5 ods. 4 dohovoru poskytuje ochranu osobám zbaveným slobody na základe ktoréhokoľvek z dôvodov uvedených v čl. 5 ods. 1 dohovoru. Toto ustanovenie má zvýšený význam v prípadoch, keď k zbaveniu slobody došlo na základe rozhodnutia správneho orgánu, keďže zabezpečuje osobe zbavenej slobody preskúmanie takéhoto rozhodnutia nezávislým súdom. V prípade, že už takéto prvotné rozhodnutie urobil súd (nie teda správny orgán), potom platí, že súdny prieskum požadovaný týmto ustanovením je už zahrnutý v pôvodnom rozhodnutí súdu o pozbavení slobody.

Prípady pozbavenia slobody v zásade vyžadujú, aby bola periodicky kontrolovaná ospravedliteľnosť ich ďalšieho trvania. Účelom čl. 5 ods. 4 dohovoru je umožniť osobe pozbavenej slobody domáhať sa toho, aby súd preskúmal, či toto pozbavenie slobody je zákonné. Vzhľadom na to, že naplnenie podmienok ustanovených zákonom sa v čase vyvíja (najmä pokiaľ ide o existenciu relevantných a dostatočných dôvodov pozbavenia slobody), mala by byť zaistená možnosť domáhať sa takej kontroly opakovane v určitých primeraných intervaloch. Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva čl. 5 ods. 4 dohovoru zakotvuje procesnú záruku najmä proti pokračovaniu pozbavenia slobody, ktoré – hoci bolo pôvodne nariadené zákonným spôsobom – sa potom mohlo stať nezákonným a stratiť akékoľvek opodstatnenie. Požiadavky na urýchlené rozhodovanie o pozbavení slobody a na periodickú súdnu kontrolu v primeraných intervaloch majú svoje opodstatnenie v tom, že zabezpečujú, aby zadržaná osoba nemusela byť vystavená nebezpečenstvu, že zostane zadržovaná aj dlho po tom, ako jej pozbavenie slobody prestalo byť ospravedliteľné (Shishkov proti Bulharsku z 9. januára 2003, § 88).

Podobne možno smerom k už vymedzeným požiadavkám z čl. 5 ods. 1 a 4 dohovoru poukázať na ďalšie rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, napríklad na Saadi proti Spojenému kráľovstvu, rozsudok Veľkej komory, 29. január 2008, č. 13229/03 (najmä § 45), Amuur proti Francúzsku, rozsudok, 25. jún 1996, č. 19776/92 (najmä § 43),

Abdolkhani a Karimnia proti Turecku, rozsudok, 22. september 2009, č. 30471/08, či Z.N.S. proti Turecku, rozsudok, 19. január 2010, č. 21896/08 (najmä § 56 a § 63).

Z listinných dôkazov, ktoré mal ústavný súd k dispozícii, jednoznačne vyplýva, že sťažovateľ príjmi svojho právneho zástupcu z 11. júna 2012 a z 24. júla 2012 požiadal útvar policajného zaistenia o prepustenie zo zaistenia s poukazom na to, že zákonné dôvody jeho zaistenia už pominuli. Keďže nedošlo k jeho prepusteniu na základe týchto žiadostí, obrátil sa na najvyšší súd postupom podľa § 250v Občianskeho súdneho poriadku. Je preto nepochybné, že sa sťažovateľ nedomáhal na najvyššom súde ochrany pred nezákonným zásahom, ktorý spočíval v rozhodnutí polície zo 7. mája 2012, ako to tvrdí najvyšší súd. Toto rozhodnutie podaným návrhom nenapádal, pretože sa v skutočnosti domáhal práva na periodickú kontrolu dôvodnosti ďalšieho trvania zaistenia. Bol totiž toho názoru, že pôvodne existujúci dôvod zaistenia pominul.

Najvyšší súd obsah podaného návrhu vyhodnotil nesprávne, a preto predčasne dospel k záveru, že v danom prípade nie je možné poskytnúť sťažovateľovi ochranu v konaní podľa § 250v Občianskeho súdneho poriadku.

Ústavný súd je vo všeobecnosti tej mienky, že právo na periodickú kontrolu dôvodnosti zaistenia je výslovne zakotvené v ustanovení § 90 ods. 2 písm. d) zákona o pobyte cudzincov. Je teda nielen povinnosťou všeobecných súdov periodicky kontrolovať dôvodnosť zaistenia, ale túto povinnosť má aj príslušný správny orgán. Ústavne, resp. dohovoru konformný výklad by preto mal byť taký, že zaistená osoba má právo požiadať správny orgán o preskúmanie dôvodnosti ďalšieho trvania zaistenia, pričom tento je povinný o takejto žiadosti vydať rozhodnutie so všetkými obsahovými a formálnymi náležitosťami vrátane poučenia o opravnom prostriedku. Zaistená osoba môže potom následne podať návrh na preskúmanie takéhoto rozhodnutia v rámci správneho súdnictva postupom podľa piatej časti druhej hlavy Občianskeho súdneho poriadku.

Najvyšší súd sa vzhľadom na právny názor, ku ktorému dospel, nezaoberal skúmaním otázky, či príjmy polície, ktorými táto odpovedala na žiadosti sťažovateľa o prepustenie zo zaistenia, bolo treba z právneho hľadiska považovať za rozhodnutia či nie,

keďže nespĺňali všetky náležitosti rozhodnutia vydaného v správnom konaní. Preto treba považovať za predčasný a zároveň arbitrárny záver, podľa ktorého neboli splnené podmienky na meritórne rozhodnutie v konaní podľa § 250v Občianskeho súdneho poriadku. Došlo tým k porušeniu práva sťažovateľa na slobodu podľa čl. 5 ods. 1 písm. f) a ods. 4 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

V zmysle citovaných ustanovení ústavný súd zrušil uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 10 Sžz 3/2012 z 22. augusta 2012 (bod 2 výroku nálezu).

Vzhľadom na to, že sťažovateľ bol 4. septembra 2012 prepustený zo zaistenia, neprichádza už do úvahy vrátenie veci na ďalšie konanie najvyššiemu súdu. Je to tak preto, že o zaistení možno rozhodovať iba pro futuro, nie teda za dobu minulú (mutatis mutandis I. ÚS 204/05, II. ÚS 595/2012).

Sťažovateľ uplatnil nárok na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, a to vo výške po 20 000 € od najvyššieho súdu a od útvaru policajného zaistenia.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 2 000 € od najvyššieho súdu ako náhradu za nemateriálnu ujmu, ktorú utrpel tým, že pochybením najvyššieho súdu došlo k úplnému zmareniu jeho práva na preskúmanie dôvodnosti ďalšieho trvania jeho zaistenia. Vychádzal pritom z okolností prípadu, následku, ktorý nastal a princípu spravodlivosti (bod 3 výroku nálezu).

Pokiaľ sťažovateľ uplatnil voči najvyššiemu súdu nárok prevyšujúci sumu 2 000 €, v zmysle uvedeného mu nebolo možné vyhovieť. Rovnako nebolo možné vyhovieť nároku

uplatnenému voči útvaru policajného zaistenia, keďže sťažnosť sa týkala konania vedeného najvyšším súdom (bod 5 výroku nálezu).

Sťažovateľ požadoval priznať náhradu trov právneho zastúpenia advokátom. Ústavný súd mu priznal sumu 407,55 €, a to za dva úkony právnych služieb v roku 2012 (prevzatie a príprava zastupovania, sťažnosť) po 127,16 €, ako aj za jeden úkon v roku 2013 (replika na vyjadrenie najvyššieho súdu) v sume 130,16 €. Napokon mu patrí aj režijný paušál dvakrát po 7,63 € a jedenkrát 7,81 € (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. apríla 2013